אורן בצלאלי

Oren.Betzaleli@gmail.com

ORENBETZALELI

IN THE FOOTSTEPS OF THE GREATEST STORIES

תוכן עניינים

תוכן עניינים	1
תיאור הסיור	2
לוח הזמנים של הסיור	3
אתר 1: הגן הלאומי מצדה	5
נקודת הדרכה 1: הכניסה המערבית	8
נקודת הדרכה 2: הסוללה	9
נקודת הדרכה 3: השער המערבי / הביזנטי (#15 במפת האתר)	11
נקודת הדרכה 4: הארמון המערבי (#17)	12
נקודת הדרכה 5: בריכת הטבילה הציבורית (#18)	13
נקודת הדרכה 6: הכנסייה הביזנטית (#24)	14
נקודת הדרכה 7: רחבת הכניסה למתחם הצפוני (#3)	14
נקודת הדרכה 8: המחסנים (#5)	15
נקודת הדרכה 9: המפלס העליון של הארמון הצפוני	16
נקודת הדרכה 10: בית המרחץ הגדול (#7)	16
נקודת הדרכה 11: חדר הגורלות (#8)	18
נקודת הדרכה 12: מערכת המים	18
נקודת הדרכה 13: בית הכנסת (#12)	19
נקודת הדרכה 14: סוגר המגילות	20
נקודת הדרכה 15: נקודת הפריצה הרומאית (#14)	20
נקודת הדרכה 16: מיתוס מצדה והציונות	20
אתר 2: הגן הלאומי קומראן	22
נקודת הדרכה 1: מרכז המבקרים	25
נקודת הדרכה 2: מול המערות	27
נקודת הדרכה 3: חדר הכתיבה של המגילות	27
נקודת הדרכה 4: אולם האספות וחדר האוכל	27
נקודת הדרכה 5: מול מערה מספר 4	29

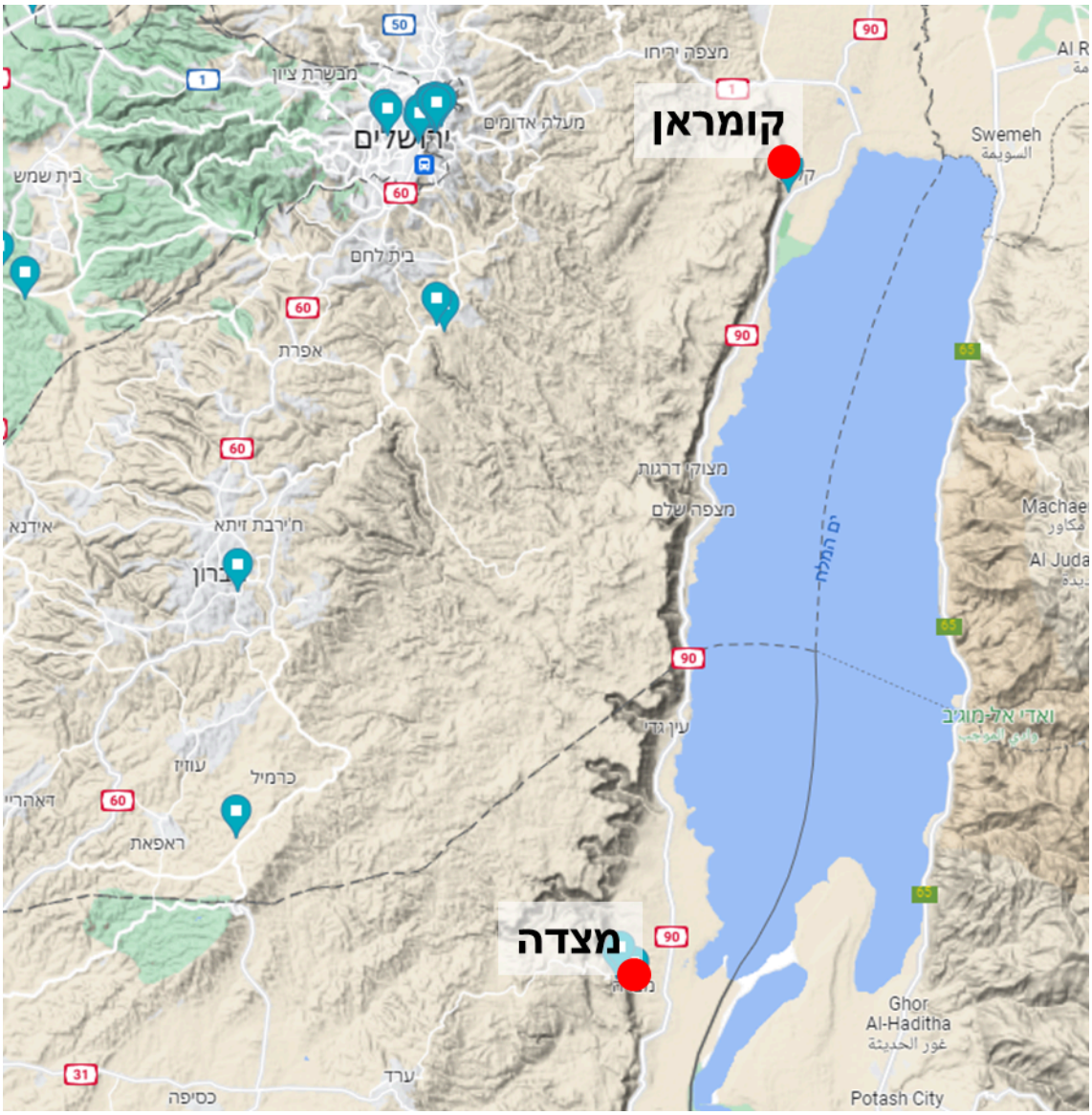
תיאור הסיור

תאריך הסיור	13/9/2022	מזג אוויר צפוי	חם
שעת התחלה	06:30	שעת סיום	19:00
מקום מפגש	וינגייט	מקום פיזור	וינגייט
מקומות איסוף והורדה נוספים	גלילות		
מדריך	שי בייטנר	טלפון מדריך	
טלפונים חשובים	חברת הסעות: דברת רעננה טל. 09-7422422 סדרן עבודה 052-7432155		
אתרים מרכזיים	מצדה, קומראן		
מזון	ארוחת בוקר בצומת דבירה, ארוחת צהריים במצדה		
הקבוצה	סטודנטים של המכללה האקדמית וינגייט, שלומדים להיות מורי דרך. מנעד גילאים רחב, מגילאי ה-20 עד פנסיונרים.		
ציוד	נעלי הליכה סגורות, כובע, מים, קרם הגנה, כלי כתיבה ומחברת / מחשב / מכשיר הקלטה. מפות. כרטיס מטמון. הברית החדשה		

לוח הזמנים של הסיור

שעה	פעילות	הערות
6:30-8:10	נסיעה מוינגייט לצומת דבירה	
8:10-8:30	הפסקת בוקר	בצומת דבירה
8:30-10:00	נסיעה מצומת דבירה לחניון מצדה מערב	
10:00-13:50	גן לאומי מצדה	הסוללה, ארמון מערבי, מחסנים, ארמון צפוני, בית הכנסת, בית המרחץ, חומת הסוגרים
13:50-14:30	ארוחת צהריים במצדה	
14:30-15:15	נסיעה לגן הלאומי קומראן	
15:15-16:00	הגן הלאומי קומראן	
16:30-18:30	נסיעה הביתה	

מפת הסיור

קומראן
מצדה
ירושלים
מבשרת ציון
מעלה אדומים
מצפה יריחו
בית שמש
בית לחם
אפרת
חירבת זיתא
ברון
עוזיז
כרמיל
ראפאת
מצוק דרגות
מצפה שלם
עין גדי
ים המלח
Swemeh
Machaer
Al Juda
ואדי אל-מוגיב
Ghor Al-Haditha
Potash City
ערד
כסיפה
אידנא
50
1
60
90
65
31

אתר 1: הגן הלאומי מצדה

שעות פתיחה	יצירת קשר	איך להגיע?
א-ה, שבת: 8:00-17:00 ו' וערבי חג: 8:00-16:00 בשעון חורף האתר נסגר שעה אחת מוקדם יותר.	טלפון: 08-9170550, 08-6584207 או 3639*, מוקד רשות הטבע והגנים. המוקד זמין גם בווטס אפ: 054-9642434 אימייל: masada.info@npa.org.il פקס: 08-6584464	כ-18 ק"מ דרומית לעין גדי או 12 ק"מ מכיוון עין בוקק הרכבל מכיוון מזרח (ים המלח). כתבו בוויז: גן לאומי מצדה. לעלייה למצדה דרך הסוללה נוסעים דרך ערד. כתבו בוייז: גבעת הקבורה – קבר הקנאים

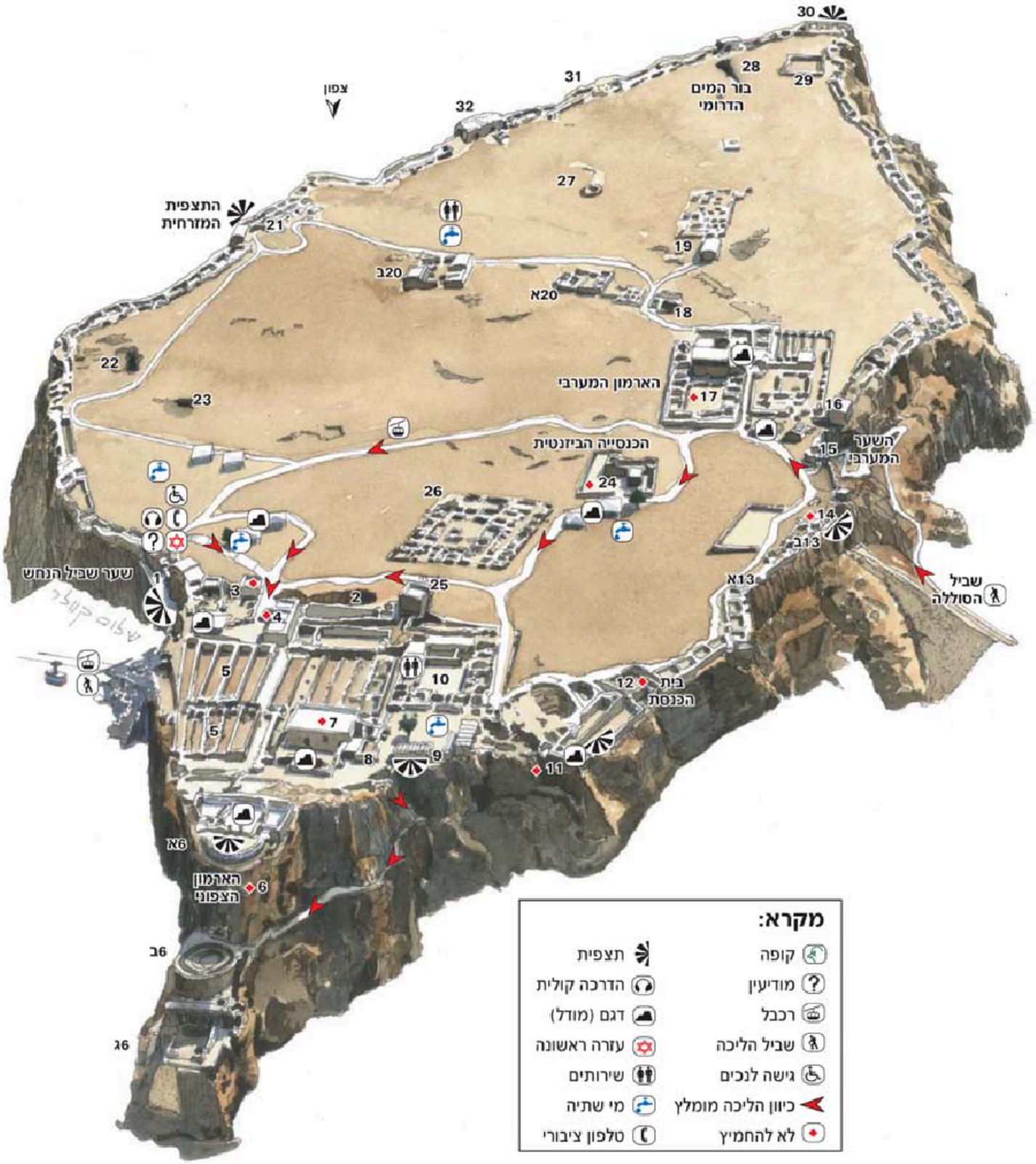
עלות כניסה	צריך הזמנה מראש?	נגישות לנכים?
מבוגר/בקבוצה: 31 ₪ / 26 ₪ ילד / בקבוצה: 17 ₪ / 14 ₪ סטודנט: 26 ₪ חייל: 17 ₪ אזרח ותיק: 16 ₪ כניסה למוזיאון: 20 ₪ רכבל חד כיווני/דו – מבוגר: 28 ₪ / 46 ₪ ילד: 14 ₪ / 28 ₪	לא	כן
	יש שירותים?	שירותי הסעדה?
	כן	כן

הערות	
	יש מספר דרכים לעלות למרומי המצדה. ממזרח, מכביש 90: טיפוס רגלי בשביל הנחש, בעלייה תלולה של כ-45 דקות, תלוי במזג האוויר, או ברכבל בתשלום נוסף. ממערב, דרך ערד: טיפוס רגלי דרך הסוללה, עלייה מתונה שלוקחת כ-15 דקות. במתחם יש אכסניית נוער ושני חניוני לילה.

סביבת האתר

לערד
הסוללה
חניון מערבי
מצדה
הרכבל
Masada Cablecar
חניון מזרחי
היכל מצדה
חווארי מצדה
מנחת בר יהודה
90 לים המלח

מפת האתר

צפון
התצפית המזרחית
בור המים הדרומי
הארמון המערבי
הכנסייה הביזנטית
השער המערבי
שביל הסוללה
שער שביל הנחש
בית הכנסת
הארמון הצפוני
מקרא:
קופה
מודיעין
רכבל
שביל הליכה
גישה לנכים
כיוון הליכה מומלץ
לא להחמיץ
תצפית
הדרכה קולית
דגם (מודל)
עזרה ראשונה
שירותים
מי שתיה
טלפון ציבורי

נקודת הדרכה 1: הכניסה המערבית

הגיאוגרפיה של מצדה

- אנחנו נמצאים למרגלות הר המצדה, מצידו המערבי, הצד שממנו עלו הכוחות הרומאים על גבי סוללת עפר עצומה אותה הם הקימו. אבל עוד נחזור לסוללה ולרומאים.
- הר המצדה ממוקם בשוליים המזרחיים של מדבר יהודה, בסמוך לחופי ים המלח. הר המצדה הינו הורסט, גוש שהתרומם בין שני שברים שכיוונם הוא צפון-דרום, כשהמערבי עובר ממש למרגלות ההר.
- מימין (מדרום) להר המצדה, הר אלעזר. בין הר אלעזר להר המצדה עובר נחל מצדה, שמגיע ממערב, מתעקל מימין (מדרום) להר המצדה, ואז ממשיך לים המלח. מצפון למצדה עובר נחל בן-יאיר, שמגיע אף הוא ממדבר יהודה וזורם לים המלח.
- פסגת הר המצדה שטוחה, אורכה כ-650 מטרים ורוחבה מגיע לכ-300 מטרים. ההר מתנשאת לגובה של 25 מטרים מעל לפני הים, וכ-450 מטרים מעל לגובה פני ים המלח.
- ממזרח למצדה מתפרס מישור החוואר, הקרוי כך על המסלע המאפיין אותו, למרות שמבחינה מדעית הרכב הסלע שונה מהרכב סלע החוואר אבל הם דומים מבחינה ויזואלית. מישור החוואר הוא תוצר של השתקעות סלע בקרקעית ימת הלשון, שחיברה בעבר בין ים התיכון לבקעת ים המלח. מישור החוואר מחורץ.

ההיסטוריה של מצדה

- המקור היחיד שממנו אפשר ללמוד על ההיסטוריה של מצדה הוא יוסף בן מתתיהו, או יוספוס.
- יוספוס מציין שראשית ההתיישבות במצדה הייתה בימי "יונתן כהן גדול". את המידע שאב יוספוס מאחד המקורות המשמעותיים שלו לתקופת החשמונאים, שקדמה לתקופתו בכ-200 שנה – היסטוריון החצר של הורדוס, ניקולאוס איש דמשק, שהיה עוין את החשמונאים.
- חוקרים התעמקו בשאלה מי הוא אותו "יונתן כהן גדול" שיוספוס הזכיר, והתלבטו בין יונתן בנו של מתתיהו החשמונאי ואחיו של יהודה המקבי, או שמא היה זה אלכסנדר ינאי, שכינויו העברי היה "יונתן".
- נשאלת גם שאלה מדוע בכלל היה צורך לבנות מבצרים על הרים גבוהים באזורי המדבר, ובהם סרטבה, הורקנייה, מכוור, קיפרוס, מצדה ואחרים, שנבנו כולם באותה תקופה. יוספוס מזכיר בכתביו שהם נבנו על מנת להחביא את אוצרות השלטון, וגם להוות מקום מפלט להנהגה בעתות משבר.
- בימיו של מתתיהו אנטיגונוס, בשנת 40 לפנה"ס, מגיעים לארץ הפרתים, שותפיו של אנטיגונוס, ומנסים לפגוע בהורדוס, שהיה אז מושל הצפון תחת שלטונו של הורקנוס השני, ובמשפחתו.
- הורדוס ומשפחתו היו נצורים בארמונם בירושלים, ומשם החלו לברוח לעבר מדבר יהודה, והתבצרו על הר מבודד מפאתי המדבר (לימים הרודיון). במקום התנהל קרב בין הורדוס וכוחותיו לבין הפרתים, קרב שבו היה

הורדוס על סף תבוסה ואף הרהר באפשרות לשים קץ לחייו. אולם לבסוף הצליח הורדוס לגבור באופן זמני על הפרתים, ולחמוק למצדה עם משפחתו.

- הורדוס ומשפחתו מתבצרים על הר המצדה, אבל לבסוף בורח הורדוס לבדו ממצדה למדבר, מצטרף לנבטים שהיו בעלי בריתו בשל מוצאו האדומי. משם ממשיך הורדוס למצרים, וממצרים הוא עובר לרומא.
- כל אותה העת ממשיכים בני משפחתו של הורדוס בהנהגת יוסף אחיו, להתבצר במצדה מפני הכוחות העוינים, ואף כמעט נאלצים להיכנע בשל מחסור במזון ומים. אולם שוב ברגע האחרון הם ניצלים, כאשר באופן פתאומי יורד גשם חזק בכל האזור, ומאגרי המים על הר המצדה מתמלאים מחדש ומאפשרים למשפחה להמשיך להתבצר במצדה, עד לנסיגתם של הכוחות הפרתים, ובכך הם ניצלים.
- לימים, עם חזרתו לארץ ישראל בחסות הרומאים, והפיכתו למלך על יהודה, חוזר הורדוס למצדה ומקים שם מבצר גדול וארמון בחלקו הצפוני של ההר ששימש אותו כבית נופש לימי החורף.
- לאחר מות הורדוס, בימיו של יורשיו, מציבים הרומים חיל מצב קטן במצדה.
- בתקופת המרד הגדול, בשנת 66 לסה"נ, משתלטים על ההר כוחות מורדים מקרב הסיקריים, אותה כת יהודית קיצונית שנקראה כך על שם החרב המעוקלת – הסיקה – אותה ענדו על חגורתם.
- בשנת 70 לסה"נ, עם התקדמות דיכוי המרד, ברחו כוחות נוספים מהשטחים שנכבשו ע"י הרומאים, ובעיקר מירושלים, למצדה. בין המגיעים להר היה אלעזר בן-יאיר, שהפך למנהיג למפקד הכוחות בהר.
- בשנת 74 לסה"נ מגיע למקום לגיון רומאי, הלגיון ה-10, מתיישב ממערב למצדה ונערך למצור ע"מ לשים קץ לכיס ההתנגדות היהודאי האחרון.

נקודת הדרכה 2: הסוללה

- כאמור, בשנת 74 לסה"נ, מגיע למצדה הלגיון ה-10 הרומאי, ונערך למצור.
- הפעולה הראשונה של הרומאים היא לכתר את המצדה ע"י הקמת דייק (חומת אבנים בגובה של כ-2 מטרים) מסביב לכל ההר, על מנת למנוע מהמורדים לברוח וכן על מנת למנוע מאנשים מבחוץ להצטרף לכוחות המורדים או להעביר להם אספקה.
- את שרידי הדייק ניתן לראות עד ימינו מקיפים חלקים נרחבים מההר, וגם בתמונה המצורפת למטה (מצוין בטקסט "חומת המצור").
- מסביב למצדה מקימים הרומאים 8 מחנות לכוחות הצבא, וגם את שרידי המחנות אפשר לראות עד היום, והם מסומנים באותיות, כאשר מחנות א' (המשוחזר, בתמונה משמאל), ב' וג' נמצאים ממזרח להר, מחנה ד' נמצא

מצפון להר, מחנות ה' ו-ו2 ממערב, ו-ז' ו-ח' מדרום להר.

- כמו כן, על מנת לאפשר גישה לכלי המצור הרומאיות לחומת העיר, שופכים הרומאים סוללת עפר עצומה ממערב להר, במקום שבו אנחנו עומדים, ומייצרים שביל עלייה מתון שמאפשר גלגול של כלי המצור.
- הסוללה ("שביל הסוללה" במפה למטה) נבנית במשך זמן מדהים של 20 יום בלבד, והיא יוצבה ע"י קורות עץ שאותם עדיין אפשר לראות במעלה הסוללה (תמונה למטה).

- אנחנו ממשיכים לעלות בשביל הסוללה לעבר ההר. משמאלנו מתפצל שביל שמאלה וצפונה, שביל שמוביל לבורות המים אותם אפשר לראות בצלעו המערבי של ההר, ושהיוו חלק ממערכת המים של מצדה.
- במעלה הסוללה מתפתל השביל בתחילה ימינה ודרומה, ולאחר מכן שמאלה וצפונה, עד שהוא מגיע לשער המערבי של מצדה, הסמוך לארמון המערבי.
- העלייה בשביל הסוללה לוקחת כ-15 דקות, ומצריכה טיפוס של כ-60 מטרים, וזאת בניגוד לשביל הנחש המזרחי, שכניסה דרכו מצריכה טיפוס של כ-300 מטרים.

נקודת הדרכה 3: השער המערבי / הביזנטי (#15 במפת האתר)

הכיבוש הרומאי וסיפור ההתאבדות הקולקטיבית

- יוספוס מספר שהורדוס פוצח במפעלי בנייה נרחבים בהר, ומזכיר את הארמון הצפוני ואת המחסנים, אולם הוא לא מזכיר את המבנה המפואר שבו אנחנו נמצאים כעת – הארמון המערבי.
- לאחר מות הורדוס עולים לשלטון בניו, שמחלקים ביניהם את שטחי ממלכתו של הורדוס, ולאחר זמן קצר מתחילה תקופה בה מתקיים שלטון רומי ישיר באמצעות נציבים. בתקופה זו מתיישב במצדה חיל מצב רומאי.
- בשנת 66, עם פרוץ המרד הגדול, עולים למצדה כוח של מורדים, הורגים את החיילים הרומאים ומתיישבים במקום. יוספוס מכנה את אותם מורדים לוחמים בשם "סיקריים". הם נקראים כך על שם הפגיון אותו נשאו לכל מקום (סיקה=פגיון, נושאי הפגיון), וכן מכיוון שהם עשו שימוש באותם פגיונות כלפי כל מי שלא הסכים איתם.
- יוספוס מספר גם על אירוע שבו נכנסה קבוצה של סיקריים ליישוב עין גדי, ושחטה כ-720 יהודים, רובם נשים וילדים שלא הספיקו לברוח.
- בשנת 70 לסה"נ נכבשה ירושלים, ביחד עם רוב פרובינציית יהודה, אולם לפי יוספוס נשארו שלושה מעוזים של מורדים שלא נכבשו: הרודיון, מכוור ומצדה. לאחר זמן מה נופלות הרודיון ומכוור ומצדה נשארת המעוז האחרון

של נכבש ע"י הרומאים, ובו כ-960 לוחמים, מצוידים למשעי, ולהם אספקה של מזון ומים שיכולה לאפשר להם לשרוד מצור ארוך.

- הרומאים ממנים מצביא בשם פלאביוס סילווה, שמחליט על בניית מערכת מצור בדמות קיר בגובה של 2.5 מטרים (דייק), שתמנע מהמתבצרים לברוח או לאחרים להצטרף אליהם, ובה מערכת של מגדלים במרווחים של כ-50 מטרים אחד מהשני, וזאת לאורך קילומטרים רבים מסביב למצדה. כמו כן בונה סילווה מסביב להר שמונה מחנות צבאיים לשימוש כוחותיו.

- הכוחות המגינים בהר לא נכנעים וסילווה מחליט להגביר את הלחץ באמצעות בניית סוללת עפר וקידום כלי מצור לעבר חומת העיר ממערב. על הסוללה מעלה סילווה מגדל מצור עם איל ניגוח, שמטרתו לסדוק את החומה ולבסוף לפרוץ אותה (בתמונה משמאל).
- על מנת להגביר את עמידותה של החומה, מקימים המגינים חומת עץ מצידה הפנימי של חומת האבן, שאמורה לתת לחומת האבן גמישות מסוימת ועמידות יתר כנגד הלמות הניגוח.
- על מנת להתגבר על חומת העץ מחליטים הרומאים לקחת גושי זפת מים המלח, להדליק אותם, ולירות אותם לעבר חומת העץ על מנת לשרוף אותה. בתחילה עובדת הרוח כנגד התוקפים, והאש מתחילה לאחוז במגדל המצור, אולם בהמשך משנה הרוח את כיוונה, והרומאים מצליחים לשרוף את חומת העץ.
- המגינים מבינים שזה רק עניין של זמן עד שהרומאים יצליחו לכבוש את ההר, ועולה החשש שהם ישחטו את הלוחמים, יאנסו את הנשים וימכרו רבים מהנותרים לעבדות. מפקדי ההר מחליטים לכנס את כל אנשי מצדה לדיון על דרך הפעולה הנכונה, ולפי יוספוס הם מקבלים החלטה על התאבדות קולקטיבית.

הזווית הארכיאולוגית

- בזמן ההתרחשויות במצדה היה יוספוס כבר ברומא. את קורות מצדה הוא כותב כאמור ביוונית, לקהל קוראים רומאי, מספר שנים לאחר ההתרחשויות וכאמור לא ממקור ראשון אלא מדברים שהוא שמע מאחרים. סיפורה של מצדה מופיע במקורות היהודיים רק אצל יוספוס, ואין לו הדהוד במקורות יהודיים נוספים למרות השאלות החברתיות והדתיות שעשויות היו לעלות ממנו. עובדה זו שמה בסימן שאלה את אמינותו של הסיפור מאת יוספוס.
- עד 1838 מצדה לא נמצאה. בשנת 1838 הגיע לעין גדי אדוארד רובינסון, כומר וחוקר מקרא אמריקאי, ומי שגילה את קשת רובינסון. רובינסון מכוון משקפת טלסקופית לסביבה, מזהה את שרידי הארמון הצפוני על קצה הר מדרום לעין גדי, ומסיק שזוהי מצדה.

- המחנה הרומאי למרגלות המצדה אותר בשנות ה-30 של המאה ה-20, ומאז התבצעו בהר מחקרים ארכיאולוגים רבים. המחקר הארכיאולוגי מייצר זווית חדשה לנרטיב אותו מספר לנו יוספוס.

נקודת הדרכה 4: הארמון המערבי (#17)

- בשנות ה-60 מתחיל במקום יגאל ידין חפירה בקנה מידה אדיר. מבנה הארמון המערבי, שבו אנחנו נמצאים, הוא אחד הראשונים שחושף ידין, ובו נמצא גם הפסיפס הראשון בארץ ישראל.
- במקום נמצאים מטבעות חשמונאיים, אבל לא ניתן להסיק מהם שאכן הייתה במקום התיישבות חשמונאית, כפי שציין יוספוס, שכן במטבעות אלה נעשה שימוש גם בתקופות מאוחרות יותר.
- הארמון המערבי נבנה בצורה דומה מאוד ל"ארמונות החשמונאיים" בואדי קלט. יוספוס מספר שלאלכסנדר ינאי ושלומציון אשתו היו שני בנים, יוחנן הורקנוס ה-2 ויהודה אריסטובולוס ה-2, שבשבילם בונים אלכסנדר ושלומציון שני ארמונות זהים. מכאן הסיקו החוקרים שגם הארמון המערבי הוא חשמונאי.
- אולם על קביעה זו מעיבה העובדה שבמקום לא נמצאו חרסים מהתקופה החשמונאית. בשורה התחתונה ניתן לומר שאין כיום הסכמה בקרב החוקרים האם הארמון הוא מהתקופה החשמונאית או מתקופות מאוחרות יותר.
- לימים שימש הארמון את המורדים בתקופת המרד הגדול. המורדים, בהיותם קנאים דתיים שהתנגדו לרומא ולתרבותה, לא העניקו חשיבות רבה לשימור פריטים ארכיטקטורה רומית, כמו פסיפסים, ובנו מעליהם מבנים פונקציונאליים פשוטים, ובהם כיריים לבישול ומבנים אחרים (בתמונה)

נקודת הדרכה 5: בריכת הטבילה הציבורית (#18)

- אנחנו יוצאים מהארמון המערבי צפונה, ומגיעים לבריכה גדולה שאליה

מורי ד

יורד גרם מדרגות, שזוהתה ע"י החוקרים כבריכת טבילה ציבורית.

- לצד הבריכה נמצאו שרידים של מבני מגורים פשוטים, שידין הניח שהם מגורי פליטים שברחו מירושלים למצדה בזמן המרד.
- חוקרים מודרניים חולקים על ידין, ומשערים שזהו הרובע האיסיים של מצדה, מכיוון שלא נמצאו במקום ממצאים שמעידים על הימצאות נשים במתחם (תכשיטים למשל), ובשל הקרבה לבריכת הטבילה.

נקודת הדרכה 6: הכנסייה הביזנטית (#24)

- לימים הגיע לאתר נזיר ביזנטי בשם אותימיוס (Euthymius, 377-473 לסה"נ). המבצרים השונים ברחבי מדבר יהודה היוו מוקדי משיכה לנזירים בתקופה הביזנטית בשל השילוב בין מקומם המבודד והימצאות של מפעלי מים מהתקופות הקדומות, שאפשרו לנזירים להתקיים במקום.
- אותימיוס בונה במקום מנזר שבמרכזה הוא מקים כנסייה, ששרידיה השתמרו היטב.
- במבנה הכנסייה אפשר לזהות את האפסיס, קירות מעוטרים וכן רצפת פסיפס.

נקודת הדרכה 7: רחבת הכניסה למתחם הצפוני (#3)

- הבנייה במצדה אינה אחידה בצפיפותה, כאשר החלק הדרומי של ההר ריק ממבנים ברובו, ואילו חלקו הצפוני צפוף במבנים.
- אנחנו ממשיכים מהכנסייה דרומה, ומגיעים למתחם הצפוני. בכניסה למתחם הצפוני (#3 במפת האתר) אנחנו נכנסים למתחם שנועד כנראה לכוחות השומרים על ההר ועל המחסנים שנמצאים בקרבת מקום (#5).
- משמאלנו אנחנו רואים מבנה מפואר (#4), שעליו מגדל תצפית. יגאל ידין הניח שזהו ביתו של מפקד המשמר של מצדה. במבנה התגלו פרסקאות הדומות באיכותן לפרסקאות שנמצאו בהרודיון. הפרסקאות שאפשר לראות הן מקוריות, ולא משוחזרות, אולם הן עברו תהליך של שימור שבין היתר חיזק את הצבע שלהן (למטה).

נקודת הדרכה 8: המחסנים (#5)

- יגאל ידין לא היה רק ארכיאולוג, אלא גם איש צבא (הרמטכ"ל השני של צה"ל) ופוליטיקאי (ממקימי ד"ש, וסגן ראש הממשלה בממשלת הליכוד הראשונה בראשות מנחם בגין).
- רוב רובן של החפירות הארכיאולוגיות מסתיימות במחקר מדעי יבשושי בן מאות עמודים, שאינו נגיש באמת לאדם הפשוט, ובמקרה הטוב מספר שורות בעיתונות היומית שנועדו בעיקר להאדיר את שמם של החוקרים ואת המוסדות שמימנו את עבודתם.
- יגאל ידין, לעומת זאת, מחליט לאמץ גישה שונה בבואו לפרסם את ממצאיו הארכיאולוגיים, ומאגד אותם במספר ספרים פופולריים. על חפירות מצדה הוציא יגאל ידין את הספר "מצדה – בימים ההם ובזמן הזה", שבו הוא מתאר לא רק את הממצאים בחפירות, אלא גם מעניק לקורא את חוויותיו כחופר ומספר על תהליך החפירה עצמו.
- בספרו מספר ידין שלקראת החפירות במצדה הוא פרסם מודעה שקראה למתנדבים להצטרף למיזם החפירה בהתנדבות. במודעה מפרט את התנאים לקבלת חופרים, ובהם התחייבות לשבועיים לפחות, הסכמה למגורים בתנאים לא נוחים והבנה שהמזון יהיה גרוע. בספרו "מתגאה" ידין שהוא עמד באותם תנאים שהטיח למתנדבים.
- אתר המחסנים הוא אחד האתרים אותם חשף יגאל ידין בחפירותיו. יוספוס התייחס למחסנים שהיו במצדה, וכותב: "***אך פליאה רבה אף יותר עורר המראה הרענן ומצב ההשתמרות של מלאי המצרכים שנצברו; נאגרה כמות גדולה מאוד של תבואה, שדי בה לשנים רבות. שפע של יין ושמן, קטניות מכל הסוגים וערמות של תמרים.***" (מלחמות היהודים, ספר ז', פרק ח', פסקה ד').

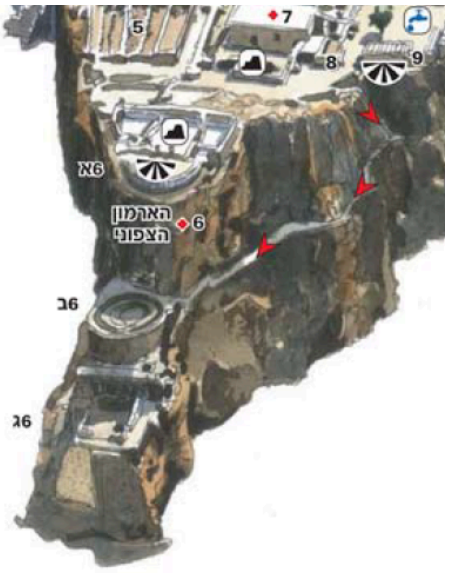

- בהמשך דבריו מעיד יוספוס שכשהגיעו המורדים בראשות אלעזר בן-יאיר הם מצאו את המחסנים מלאים בכל טוב, וכך מצאו אותם גם הרומאים לאחר כיבוש המבצר: "***כאשר השתלט אלעזר עם הסיקריים בעורמה על המבצר, מצא את כל אלה במצב מצוין, והם***

לא נפלו ברעננותם ממצרכי מזון שהונחו רק לאחרונה. ואם כי כמאה שנה חלפו מאז אגירת המצרכים ועד לכיבוש המבצר בידי הרומאים, מצאו גם הרומאים את כל הפירות ללא ריקבון". יוספוס מייחס את הסיבה להשתמרות הפלאית של כל המצרים לאוויר הטוב במרומי הר המצדה, ולאחר מכן הוא גם מונה את הנשקים והתחמושת השמורים בהר.

- בחפירות של ידין הוא אכן מוצא שרידים של מצרכים, ובהם רוטב דגים שמקורו בספרד, יין שמקורו באיטליה, חרצנים של תמרים (שלימים הצליחו חוקרים להנביט), תפוחים, אפרסקים, צלחות מיוחדות ועוד. אולם יחד עם זאת מציין ידין שכל אלה התגלו בתוך שכבת חורבן ושריפה, והסיק שהמחסנים על תכולתם הושמדו ביד מכוונת בידי המורדים, וזאת על מנת להשאיר לרומאים רק אדמה חרוכה.

נקודת הדרכה 9: המפלס העליון של הארמון הצפוני

- לארמון הצפוני שלושה מפלסים. אנחנו נמצאים בתצפית שבמפלס העליון, או ב"דרגה העליונה" (6א במפת האתר).
- ידין שיער שהארמון של הורדוס נבנה דווקא בפינה הצפונית של ההר בגלל שלוש סיבות: משטר הרוחות הנוח בצד זה של ההר; המפנה הצפוני שמוריד את קרינת השמש; ובגלל צורת השפיץ שאפשרה הגנה טובה יותר מפני פולשים.
- במפלס הנמוך של הארמון (בו לא ביקרנו) נמצאו שרידים של בית מרחץ פרטי וקטן, ששימש ככל הנראה את דרי הארמון. בבית המרחץ הזה נמצאו שרידים שהעידו באופן מזעזע על ההתרחשות בימיו האחרונים של הארמון, ובהם שרידי שלד של גבר צעיר, אישה בת 18 וילד בן 11. אולי התגנבו שלושתם למקום כדי ליטול את חייהם ביחידות, או כדי להתחבא, ואולי נרצחו בידי המורדים או אף הרומאים.

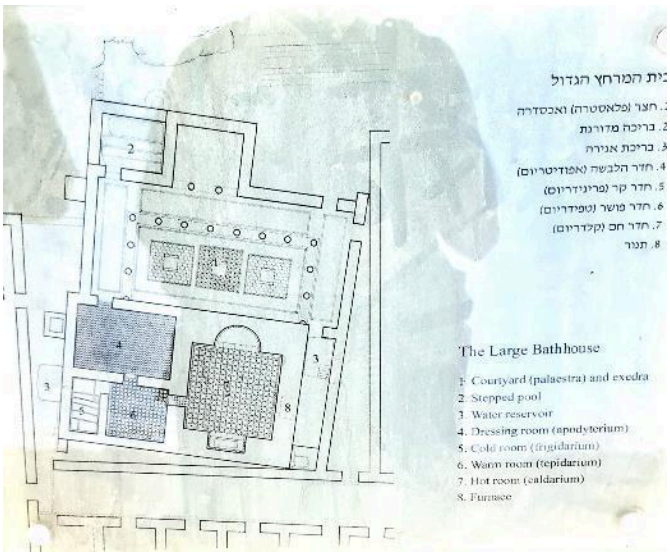

- כמו כן נמצאו צמות של אישה במצב השתמרות יוצא דופן (בתמונה, כיום במוזיאון ישראל) וסנדלים, וכן קשקשים משריון של לוחם רומאי.

נקודת הדרכה 10: בית המרחץ הגדול (#7)

- אנחנו עומדים ברחבה שנמצאת בין מתחם הארמון הצפוני לבין מתחם בית המרחץ הציבורי. מאחורינו (מצפון לנו) מתנשא קיר גבוה, שלצידו מגדל עוז (דון ג'ון). כשנחשף הקיר בחפירות הבחינו החוקרים בשפוכת עפר גדולה שהובילה אל הקיר מדרום, שפוכת שלא קיימת היום.

- פרופ' בן תור, תלמידו של ידין, שיער לימים שהשפוכת היא שרידים של סוללה שהציבו הרומאים, בניסיונם לכבוש את הארמון הצפוני, לאחר שכבר הצליחו לחדור אל העיר. אם נכון הדבר, אזי הקיר היה עוד שכבת ביצור של מבצר בתוך מבצר, שהיה אופייני כל כך להורדוס שהיה פרנואיד.
- אנחנו נכנסים למתחם בית המרחץ. זהו בית מרחץ גדול, שהיה קיים במתחם הארמון הצפוני בנוסף לבית המרחץ הקטן והפרטי שהיה במפלסים הנמוכים יותר בארמון. הוא שימש, אם כן, למטרות אירוח בעיקר, ועל מנת להרשים אורחים רמי מעלה שהגיעו לארמון.
- בית המרחץ נבנה בצורה אופיינית לבתי מרחץ מהתקופה הרומית, שמטרתן הייתה שילוב של פונקציונאליות (רחיצה) וחברתיות, להוות מקום מפגש בין אנשים.
- למתחם בית המרחץ מספר חללים, כאשר כל אחד מהם שימשם למטרה אחרת, חלקם מקורים וחלקם תחת כיפת השמיים (בשרטוט משמאל).

- המתחם הראשון אליו נכנסים הוא החצר (#1 בשרטוט), הפלאסטרה (Plastera), המוקפת אכסדרת עמודים, שבה היו מבצעים תרגילי חימום על מנת לפתוח את נקבוביות הזיעה בעור לקראת הרחצה. לצד החצר ישנה בריכה מדורגת (#2).
- מהחצר אפשר להיכנס לתוך המבנה, כאשר בתחילה מגיעים חדר ההלבשה (#4), האפודיטריום (Apodyterium). מהאפודיטריום ממשיכם לחדר הפושר (#6), הטפידריום (Tepidarium), שבו היו מאפשרים לגוף להתחמם קלות ולהתרגל לפני שנכנסים לחדר החם.
- מהחדר הפושר ישנם שני מעברים, אחד שמאלה לחדר החם (#7), הקלדריום (Caldarium), והשני ימינה, לחדר הקר (#5), הפריגידריום (Frigidarium), שבו בריכת מים קרים עם מדרגות שיורדות אליה. בתחילה היו הרוחצים עוברים לחדר החם, ואז חוזרים לחדר הפושר וממשיכים לחדר הקר.
- החדר החם בנוי עם רצפה כפולה, כאשר רצפת החדר בנויה על עמודים (היפוקאסט), ומתחתיה זורם אוויר חם שמקורו מהתנור (#8). אוויר חם היה מוזרם גם בצינורות אל קירות החדר החם, וחלקו אף היה זורם לתוך החדר הפושר ושומר אותו בטמפ' נעימה.
- בחדר הפושר נשתמרו שרידים של פרסקאות ששומרו ע"י החוקרים, ועל הרצפה ניתן לראות שרידים של ריצוף משולש בשיטת אופוס סקטילה

(ריצוף באבנים צבעוניות קטנות). מסביב לחדר אפשר להבחין במעין ספסל לאורך הקירות ועוד מבנים שונים. אלו הם תוספות שבנו ככל הנראה הסיקריים, שלא היו מחוברים לתרבות בתי המרחץ הרומית ועשו במתחם שימוש אחר.

נקודת הדרכה 11: חדר הגורלות (#8)

- לפי יוספוס, כשהרומאים הצליחו להעלות באש את חומת העץ, ונדמה היה שזה רק עניין של זמן עד שהם יצליחו לפרוץ להר, מכנס אלעזר בן-יאיר את הלוחמים ונושא בפניהם נאום, שבו הוא מפרט את הזוועות המחכות ליושבי ההר אם הרומאים יתפסו אותם בחיים: "***למי, אם כן, לא ברור מראש מה נורא יהיה זעמם אם יתפסונו חיים? ... האם יוכל אדם לשאת את מראה אישתו מובלת לאונס, או לשמוע את קול בנו הזועק לאביו בעוד ידיו כבולות?... נמות נא לא כעבדים לאויבנו, כבני חורין ניפרד מן החיים – אנו עם בנינו ונשינו***" (יוספוס, ספר ז', פרק ח', פסקה ז', 384).
- בתחילה לא מצליח אלעזר בן-יאיר לשכנע את אנשיו להתאבד, אולם אז הוא ממשיך ומתאר את הזוועות הצפויות להם, והם משתכנעים. יוספוס מתאר את הלהט שאחז במורדים לבצע את ההתאבדות: "***הוא ביקש להמשיך להפציר בהם, אך כולם קטעו את דבריו, כי נמלאו להט שאין לעצור בעדו ונחפזו לבצע את המעשה... כה עזה הייתה התשוקה שאחזה בהם להרוג איש את נשיהם ובניהם, ולשלוח יד בנפשם!***" (יוספוס, ספר ז', פרק ט', פסקה א').
- תהליך ההתאבדות מגיע לשיאו בבחירת עשרת האנשים האחרונים שיישארו בחיים ותפקידם יהיה להרוג את השאר, טרם יתאבדו בעצמם: "***אח"כ הפילו גורל, והעלו מתוכם עשרה אנשים שיהיה עליהם להרוג את כל השאר. ... הם הרגו את כולם בלא להירתע, וקבעו ביניהם את אותו כלל של הטלת גורל. זה אשר עליו יפול הגורל יהרוג את תשעת האחרים, ואח"כ ישלח יד בנפשו***" (מלחמות היהודים, ספר ז', פרק ט', פסקה א', 395).
- במהלך החפירה של יגאל ידין ליד בית המרחץ הציבורי, נכנסים החופרים לאחד החדרים, ובו מוצאים 11 חרסים קטנים ומיוחדים במינם, ועל כל אחד שם אחד, כשכל השמות נכתבו ע"י אותו אדם ובאותו הכתב, ובין השמות גם אחד "בן יאיר". זוהי אולי עדות מדהימה לנכונות סיפורו של יוספוס. כשנשאל ידין על ממצא אחד שהיה בעיניו המרגש ביותר, הוא הצביע על הממצא הזה.

נקודת הדרכה 12: מערכת המים

- אחד האתגרים הגדולים למחייה במדבר, ובמיוחד למבנים ציבוריים במדבר, הוא אגירה ושינוע של מים, ובוודאי כשמדובר על מבנה ציבורי גדול שמוקם על הר המתנשא עשרות מטרים מעל נחלי הסביבה.

- באזור זה של מדבר יהודה יש מידי פעם גשם, ואפילו גשם חזק שמקורו באפיק ים סוף. גגות הבתים במקומות כאלה היו תמיד מצוידים במערכת של מרזבים, שהובילו את מי הגשמים מגגות וחצרות הבתים אל תוך בורות לאגירת מים.
- אבל שיטה זו אולי סיפקה את צורכי התושבים לשימושם האישי, אבל בוודאי לא הספיקה למטרות הציבוריות, כמו לתפעל בית מרחץ ציבורי גדול, להשקות גינות ירק ועוד.
- בנוסף למערכת אגירת מי גשמים, נבנתה מערכת מים שהתבססה על הקמת סכרים בערוצי הנחלים בסביבה, במקומות הגבוהים ביותר האפשריים, ומשם נבנו אמות מים, שהובילו את המים לבורות מים גדולים במורדות ההר.
- בורות המים הכילו כ-40,000 מטרים מעוקבים של מים, מה שאפשר קיום של 1,000 איש ויותר לתקופות ארוכות יחסית, אולם בורות המים היו ממוקמים עשרות מטרים מתחת למפלס ההר והיה צורך להובילם למרומי ההר.
- הובלת המים התבצעה באופן ידני, ע"י שאיבת המים בכדים גדולים, העמסתם על גבי בהמות משא, והובלתם למעלה ההר. מובילי המים נכנסו לעיר דרך שער המים (#9 במפת האתר). דגם אינטראקטיבי של מערכת המים אפשר לראות במצפה הארמון הצפוני (#11).

נקודת הדרכה 13: בית הכנסת (#12)

- מתחת לרצפת החדר בו אנחנו יושבים נמצאו כמויות גדולות של גללי סוסים. עובדה זו הובילה את החוקרים להסיק שזוהי אורווה ששימשה את הסוסים של הורדוס, הסוסים ששימשו בין היתר להובלת המים מבורות האגירה.
- לימים הסבו המורדים את המבנה למבנה תפילה, בית כנסת, שלו צורה דומה למבני תפילה שנמצאו גם בגמלא ובהרודיון.
- החדר מוקף ספסלים, ובאחת מפינות החדר נחשף בור שבו נמצאו קטעי קלף עם כתבי קודש. אחת ההשערות היא שהבור שימש כגניזה, והחדר כולו שימש כבית כנסת.

נקודת הדרכה 14: סוגר המגילות

- אנחנו יוצאים מבית הכנסת, והולכים לכיוון דרום. לימיננו החומה המערבית של מצדה, הבנויה בצורה של חומת סוגרים.
- לכאורה היה אפשר לחשוב שמכיוון שממערב לנו יש מצוק כמעט בלתי אפשרי לטיפוס, בגובה של כ-120 מטרים, תספיק בנקודה זו חומה פחות מורכבת ויקרה. אולם הורדוס החליט להקיף את ההר כולו בחומת סוגרים מאסיבית, ללא קשר במבנה השטח שלמול החומה.
- לימים עשו המורדים שימושים שונים בסוגרים עצמם (בחדרים שבין החומות), וחלקם אף שימשו למגורים. באחד הסוגרים הצמודים לבית הכנסת נמצאו שרידים של מגילות רבות, ובהם חלקים מספר יחזקאל, ספר בן-סירא ועוד.
- כמו כן, על רצפת החדר נמצאו אבני דרדור ואבני בליסטראות, ששימשו את המורדים ואת הרומאים בזמן המצור.

נקודת הדרכה 15: נקודת הפריצה הרומאית (#14)

- בנקודה זו בולטת בהיעדרה חומת הסוגרים, והיא עומדת בדיוק לנקודת המפגש בין הסוללה לבין חומות העיר המערביות. זוהי הנקודה בה הצליחו הרומאים לפרוץ את החומה ולהיכנס לשטח מצדה.
- במקום נמצאו ראשי חץ רבים ואבני בליסטראות עגולות.

נקודת הדרכה 16: מיתוס מצדה והציונות

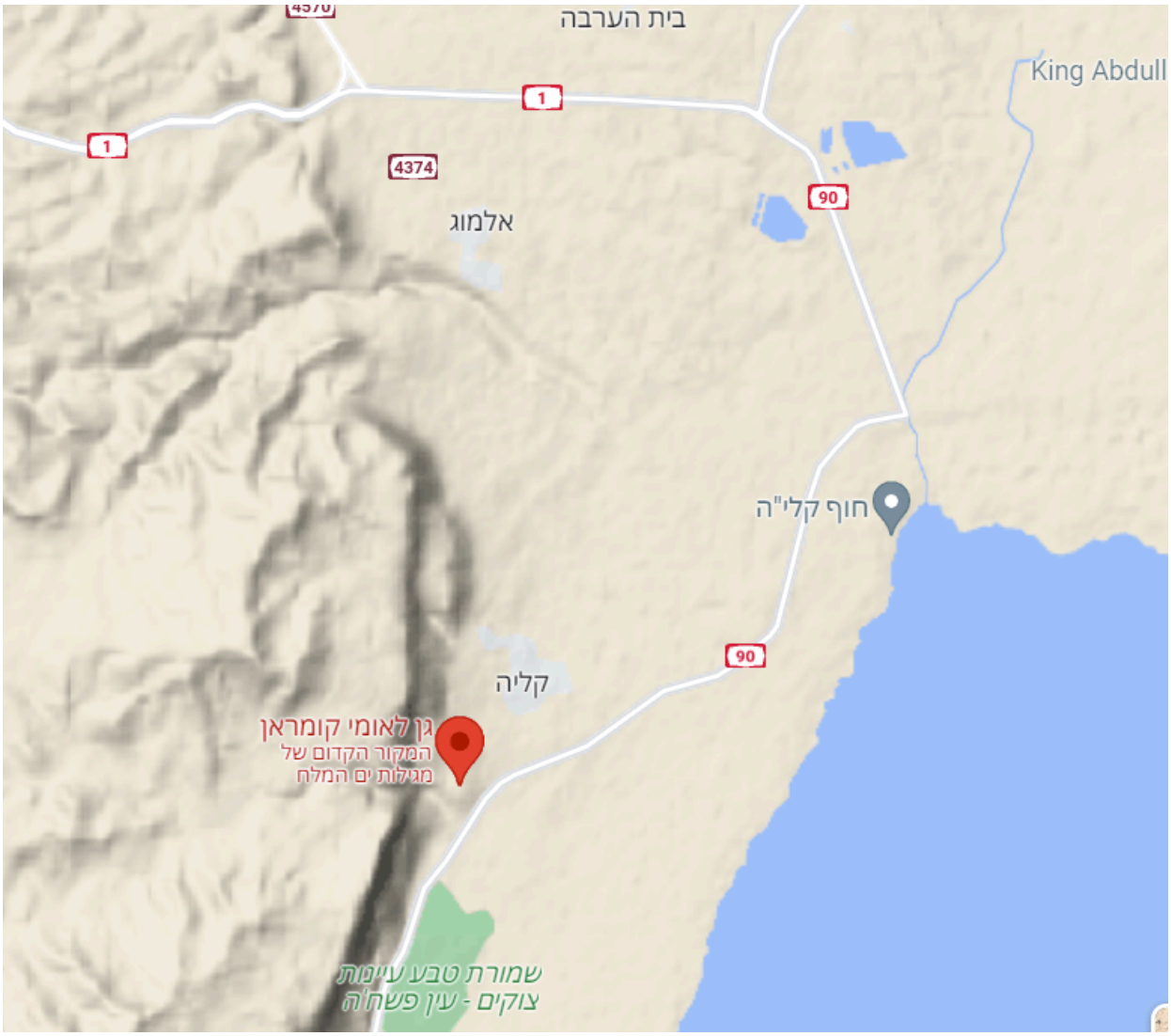
- אנחנו עושים את דרכנו מהחומה המערבית ונקודת הפריצה לעבר היציאה המזרחית מהאתר ואל הרכבל שיוריד אותנו לחניון המזרחי.
- באחת הסככות באזור השער המזרחי (#1) אנחנו מסכמים את הביקור באתר, ומדברים על הקשר בין מיתוס מצדה, המדבר על לחימה ללא פשרות, על העדפת המוות על איבוד החירות, האישית והקולקטיבית, לבין האתוס הציוני, לפחות בראשיתו.
- נאום אלעזר בן-יאיר, כפי שהובא בספרו של יוספוס, מלחמות היהודים, אומץ ע"י התנועה הציונית כסמל לשאיפה לחירות והתחדשות לאומית תוך לחימה לא מתפשרת עד השגת המטרה או מוות.
- הציונות, כתנועה מחדשת, שללה את הגבורה הפסיבית של קידוש השם, שאפיינה את היהדות הגלותית לדעתה, וביקשה להדגיש גבורה פעילה יותר, תוך בניית מיתוסים של גבורה על מנת ליצור, על בסיס ההיסטוריה היהודית, אנטיתיזה לדימוי הגלותי-אנטישמי ולקשור את הציונות לארץ ישראל.
- החיפוש אחר סמלים יהודים מתחדשים הביא לאימוץ המכבים מחד ומצדה - כמעוז אחרון של יהודה העצמאית, ומגיניה כסמל למסירות נפש לאומית, לשמש כ"אתר פולחני". גבורתם של מגיני מצדה התפרשה כמלחמה למען חופש המולדת והתאבדותם כמוצא של כבוד בפני עבדות, ובכך הושג הניצחון הסופי, תוך כדי סילוף המציאות העגומה של מצדה, שהייתה דווקא תבוסה צורבת ולא ניצחון.
- ז'בוטינסקי, שעשה שימוש במיתוסים ואירועים היסטוריים מיתיים של העולם היהודי הקדום, אף הגדיל וכלל את מצדה בהמנון בית"ר. השיר מגדיר את האידאות שבבסיס התנועה הרוויזיוניסטית, 3 הרים - פסגות מבוצרות מופיעים בשיר ומצדה (מסדה) היא אחת מהן.
- לימים מצדה הפך מוקד של עלייה לרגל, בהובלתו של שמריהו גוטמן שהוביל קבוצות של תנועות נוער להר. לאחר השואה מתחזק מעמדה המיתי של מצדה ומתגברת הקריאה "שנית מצדה לא תיפול", כפי שנכתבה בפואמה משנות ה-20.

- לימים קמה גם תנועת נגד, שטענה שרצח (שהיה מזוהה כל כך עם תנועת הסיקריים) והתאבדות הם אינם האידאל שאליו צריך לשאוף, אלא דווקא ערכיו של יוחנן בן זכאי, בן התקופה, שדגל בקריאה "דינא דמלכותא דינא" והעדיף את יבנה וחכמיה על חורבן טוטאלי על קדושת השם.

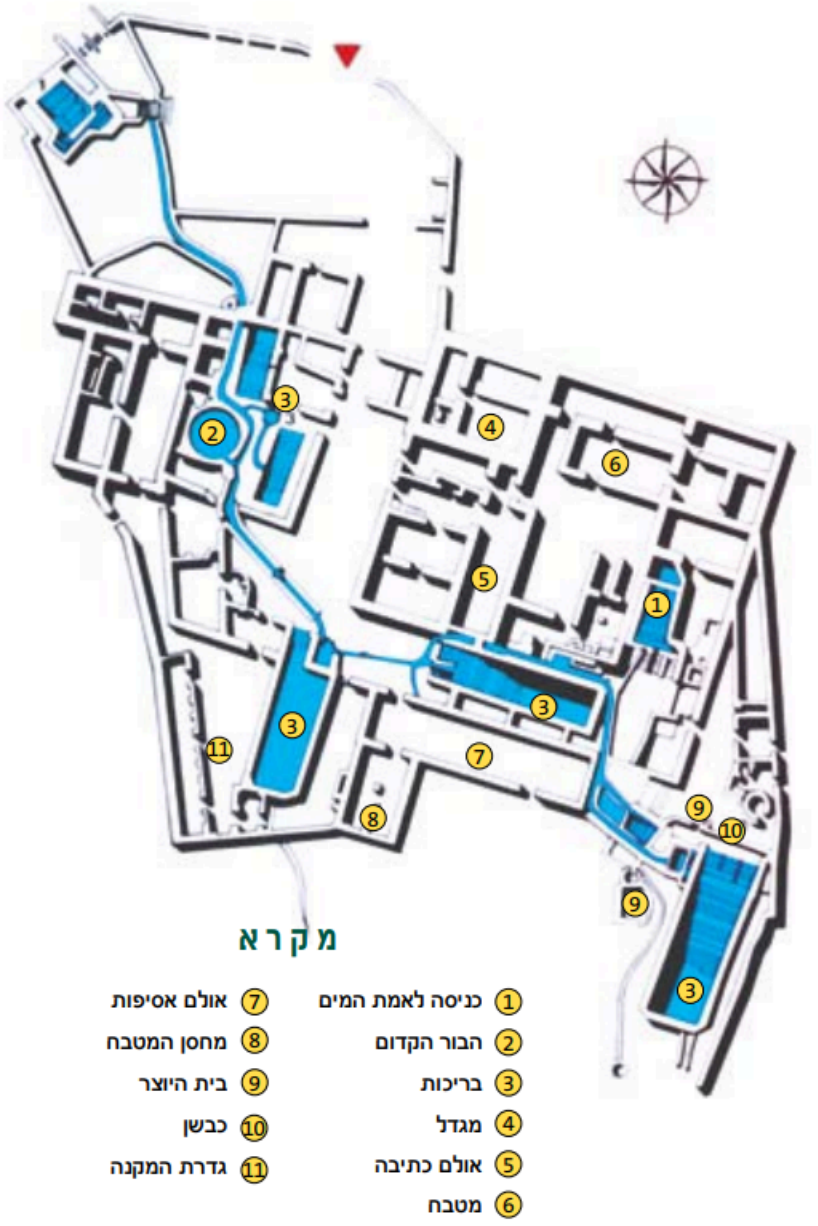
אתר 2: הגן הלאומי קומראן

שעות פתיחה	יצירת קשר	איך להגיע?
א-ה, שבת: 8:00-17:00 ו' וערבי חג: 8:00-16:00 בשעון חורף האתר נסגר שעה אחת מוקדם יותר.	טלפון: 02-9942235 או 3639*, מוקד רשות הטבע והגנים. המוקד זמין גם בווטס אפ: 054-9642434 אימייל: gl-komeran@npa.org.il פקס: 02-6482568	האתר נמצא בצפון ים המלח. נוסעים על כביש 90 וליד קיבוץ קלי"ה פונים מערבה לפי השילוט. כתבו בוויז: פארק (גן לאומי) קומראן
עלות כניסה	צריך הזמנה מראש?	נגישות לנכים?
מבוגר/בקבוצה: 29 ₪ / 23 ₪ ילד / בקבוצה: 15 ₪ / 14 ₪ סטודנט: 25 ₪ חייל: ללא תשלום אזרח ותיק: 15 ₪	לא	כן
	יש שירותים?	שירותי הסעדה?
	כן	לא
הערות		

סביבת האתר

בית הערבה
King Abdull
1
1
4374
90
אלמוג
חוף קלי"ה
90
קליה
גן לאומי קומראן
המקור הקדום של
מגילות ים המלח
שמורת טבע עינות
צוקים - עין פשח"ה

מפת האתר

מ ק ר א
1 כניסה לאמת המים
2 הבור הקדום
3 בריכות
4 מגדל
5 אולם כתיבה
6 מטבח
7 אולם אסיפות
8 מחסן המטבח
9 בית היוצר
10 כבשן
11 גדרת המקנה

נקודת הדרכה 1: מרכז המבקרים

- בשנת 1947 מטייל נער בדואי עם עיזיו באזור קומראן. בשלב מסוים, בניסיונו לאתר את עקבותיה של אחת העיזים, הוא נכנס למערה, ובה מוצא הנער הבדואי רצועות עור. הנער לוקח את רצועות העור בחזרה לעירו, בית לחם, ומביא אותם לסנדלר המקומי על מנת שיתפור לו מהם סנדלים חדשים.
- הסנדלר, חליל איסכנדר שהין, שכינויו היה "כנדו" היה גם סוחר עתיקות, והוא מזהה על רצועות העור אותיות עתיקות, ומבקש מהנער שיביא לו עוד מאותן רצועות עור. הנער הולך בחזרה למערה, וחוזר משם עם שבע מגילות נוספות.
- כנדו מנסה לעניין אנשים שונים במגילות, ומגיע לאליעזר ליפא סוקניק, ראש המחלקה לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית ומקימה. כנדו מעניים גם את ראש המסדר האשורי בארץ ישראל, אתנאסיוס ישוע סמואל. סוקניק וסמואל קונים 7 מגילות, כאשר סוקניק קונה 3 וסמואל קונה את ה-4 הנותרות.
- קניית המגילות מתרחשת ב-29/11/1947, ביום בו נערכה ההצבעה באו"ם על הקמת מדינה יהודית, ובו ביום פורצת מלחמת העצמאות. סמואל בורח מהארץ ללבנון עם 4 המגילות שהיו ברשותו, ומנסה למכור אותן בארה"ב ללא הצלחה.
- סוקניק עצמו נפטר ב-1952, ובנו, יגאל ידין, לוקח על עצמו את המשפך פרויקט המגילות. ידין נוסע לארה"ב להרצות על המגילות, ושם מישהו מראה לו מודעת מכירה לארבעת המגילות של סמואל. ידין יוצר קשר עם טדי קולק בישראל, וביחד הם מצליחים לרכוש את המגילות באמצעות תרומה של יהודי אמריקאי ובשמו.
- המגילות מגיעות לארץ ומשוכנות במבנה מיוחד שנבנה עבורן בשטח מוזיאון ישראל – היכל הספר. היכל הספר מעוצב בצורת הכיפה ששימה כמכסה לכדים בהם נמצאו המגילות.
- השמועה על סוחר העתיקות כנדו, שמוכן לשלם על מגילות מתחילה להתפשט במרחב מדבר יהודה, מתחילה צייד המוני של מגילות בידי בדואים מהסביבה, שמוצאים כ-900 מגילות שונות. המגילות מגיעות לידיו של כנדו ושל נזיר שעסק באריכאולוגיה, ושניהם רוכשים את המגילות מידי הבדואים. המגילות מגיעות לבסוף למוזיאון רוקפלר בירושלים, שהיה באותה תקופה בידי ממלכת ירדן.
- במלחמת ששת הימים, בשנת 1967, נכבשת ירושלים העתיקה בידי ישראל, ומוזיאון רוקפלר עובר לידי מדינת ישראל, ובו כמעט כל 900 המגילות. חלק קטן מהמגילות היה מוצג באותה העת במוזיאון ברבת עמון, והם נשארים בידי הירדנים, ובהם מגילת הנחושת, שהיא היחידה שרשומה על נחושת ולא על קלף, ומכילה רשימה של אוצרות.
- בשנת 67 הציע כנדו מגילה נוספת ליגאל ידין תמורת תשלום נכבד, וידין מעביר לו מקדמה על סך 10,000 דולרים. אולם העסקה לא יוצאת לפועל, וכנדו נעלם. עם פרוץ המלחמה מגייס ידין את יחידה 504, שהייתה אחראית בין היתר על תחקור שבויים, כדי שתאתר את כנדו ותשים יד על המגילה.

- צוות של יחידה 504, בראשותו של רפי סיטון, אכן מאתר את כנדו בבית לחם, ומגלה בביתו מערה ובה מגילת המקדש, המגילה הארוכה ביותר.

- בידי ישראל נשארו 930 מגילות. שליש מהם מכילות את כל ספרי תנ"ך, מלבד מגילת אסתר, ואף כמה עותקים מכל ספר (למשל: 26 עותקים של ספר דברים, 24 עותקים של ספר בראשית...). שליש נוסף מכיל ספרים חיצוניים, שלא נכנסו לתנ"ך, כגון יהודית, מקבים, בן-סירא, חנוך ועוד. השליש האחרון הכיל כתבים כיתתיים, ובהם מגילת סרך היחיד, מגילת בני האור ובני החושך, פשר חבקוק ועוד, ספרים השייכים לקבוצה יהודית בעלת מנהגים יחודיים.
- סוקניק טען בזמנו שזהו הממצא הארכיאולוגי החשוב ביותר בתולדות הארכיאולוגיה של ארץ ישראל, וטענה זו נותרה על כנה עד ימינו.
- חשיבותם הרבה של המגילות היא בכך שאלו עותקים הקדומים בכ-1000 שנה מהעותק הקדום ביותר שהיה ידוע עד אותה העת – כתר ארם צובא.
- חלק גדול מהמגילות, ובהם כל הספרים החיצוניים, היו ידועים עד לגילוי המגילות רק בנוסחם היווני שנשמר, ואילו המגילות שנמצאו סיפקו לחוקרים את הנוסח העברי, הקדום יותר.
- השליש האחרון של המגילות, הכתבים הכיתתיים, חשף בפני המחקר את ההתנהגות המצופה מחברי קבוצה יהודית מהמאות הראשונות לפני הספירה ועד למאה ה-2 לסה"נ. כמו כן מספקות המגילות בסיס להשוואה ביקורתית עם כתביו של יוספוס פלאוויוס, בייחוד בהקשר לכיתות ולמנהגיהם, וספציפית לאיסיים. ומכאן ההעשרה שהאתר בקומראן היה שייך לכת האיסיים.

נקודת הדרכה 2: מול המערות

- אנחנו יוצאים ממרכז המבקרים, ועושים את דרכנו מערבה לעבר הצוקים העולים לעבר הרי יהודה. המגילות לא נמצאו באתר עצמו, בעיר קומראן, אלא במערות הפזורות לאורך קילומטרים רבים של צוקים.
- באתר יש מפעל מים שהוביל את מי השיטפונות, שירדו מהרי יהודה שלפנינו לנחל קומראן, והובילו אותם למקוואות ביישוב. מי השיטפונות לא שימשו לשתייה, כאשר לשתייה השתמשו אנשי היישוב במים ששאבו ממעיינות צוקים בקרבת מקום.
- בשנת 2007 נכנסו מספר מטיילים לשטח האתר, ושמו פעמיהם לעבר הצוקים ע"מ לגלוש בסנפלינג בנחל הקומראן. בשלב מסוים החל גשם לרדת מערבה לאתר, והחל לזרום שיטפון בנחל. 4 מטיילים נהרגו בשיטפון.
- מנהלי האתר נמצאו אשמים ברשלנות, שכן החשש לשיטפון באותו יום היה ידוע למנהל האתר, אבל הוא לא העביר את הידיעה לפקחית הכניסה, שלא מנעה את כניסתם של המטיילים.

נקודת הדרכה 3: חדר הכתיבה של המגילות

- אנחנו נכנסים לאזור החפירות ונכנסים לחדר שסביבו היו מקוואות רבים (#5 במפה). יוספוס מספר על האיסיים, ומתאר אותם כמתנזרים, הן מבשר והן מתענוגות הגוף. הוא גם מספר על שליחותם לחינוך נערים יהודים, ועל חיי העוני והשיתוף אותם הם חיו. תיאורו של יוספוס תואם את הידוע על תנועת נזירי מדבר יהודה שהייתה מוכרת בתקופות מעט מאוחרות יותר.
- סוקניק קורא את תיאורו של יוספוס, וכן את כתבי פיליניוס הזקן, שכותב שמצידו המערבי של ים המלח יושבת העדה המופלאה – האיסיים. ומשני המקורות הללו הוא מסיק שקומראן הוא בעצם יישובם של האיסיים.
- בחדר שבו אנחנו נמצאים נתגלו כסתות דיו רבות, שולחנו ומספר רב של נרות, ומכאן מסיקים החוקרים שהיה זה חדר הכתיבה של המגילות, הסקריפטוריום.

נקודת הדרכה 4: אולם האספות וחדר האוכל

- אנחנו יוצאים מהסקריפטוריום, וממשיכים החוצה לעבר מתחם שמכיל מקווה טהרה, ולידו עוד חדר שבו נמצאו אלפי צלוחיות וקערות.
- יוספוס מספר על האיסיים, שלאחר יום עבודה היו עוטים בגד בד, טובלים במקווה, ולאחר שהיטהרו היו הולכים למקום הסעודה, וכל אחד היה מקבל קערה ובה מזונו. תיאור דומה הופיע גם בספר סרך היחד.
- צירוף המקורות הוביל את החוקרים להסיק שזהו אולם האספות וחדר האוכל של האיסיים (#7), כשלצידו מחסן המטבח (#8).

- רוב החוקרים הסכימו עם השערתו של סוקניק, שחיבר מספר מקורות והסיק מהם שזהו אכן יישובם של האיסיים.
- אולם מנגד קמו מיעוט של חוקרים שטענו טענות סותרות, ובהם פרופסור הירשפלד. לטענתם צריך להסתכל על הפרספקטיבה הרחה יותר. לטענתם כמות כה גדולה של מגילות, יותר מ-900, לא ייתכן ונוצרו ע"י קהילה קטנה כל כך בפרק זמן קצר כל כך.
- חוקרים אלה העלו השערה שהמקום שימש להסתרת ספריית בית המקדש לקראת הכיבוש הרומאי, ולא ספרייה של כת קטנה. ואז נשאלת השאלה מי היו האנשים שחיו במקום?
- לטענתו של הירשפלד, היישוב שימש אנשים שעסקו בגידול וסחר של תמרים ובושם האפרסמון, שידוע שמקורו היה באזור ים המלח, והמקום אינו אלא חווה חקלאית, כמו חוות דומות שנמצאו באזור עין בוקק, עין גדי ועוד. לטענתו גם בחוות חקלאיות אכלו, כתבו, רחצו וכו'.
- יתרה מזאת, הירשפלד טוען שפיליניוס הזקן לא כתב רק שקהילה האיסיים חיה ממערב לים המלח, אלא נתן נקודת ציון מדוייקת יותר, מעל עין גדי, ואילו קומראן לא עונה על נקודת ציון זו.

נקודת הדרכה 5: מול מערה מספר 4

- אנחנו ממשיכים דרומה מחוץ לאתר החפירות, ועוצרים על גדות הנחל, למול צוק עם מערה. זוהי מערה מספר 4, שגם בה נמצאו מגילות. המערה שמולנו חצובה בסלע מתצורת לשון החוואר, חומר רך מאוד, בעוד מערות אחרות חצובות בסלע גיר קשה יותר במעלה הצוקים.

- הבדואים מצאו באתר בסך הכל 14,000 חתיכות של מגילות. ההשערה הראשונה הייתה שהיה זה חייל רומי עצבני שחתך את המגילות עם חרבו מתוך כעס. אולם השערה מאוחרת הייתה שהיו אלה הבדואים שמצאו את המגילות וחתכו אותם לחלקים קטנים על מנת למקסם את ריווחיהם.
- בכל מקרה, היה מי שהיה שחתך את המגילות, היה על החוקרים לחבר פאזל של 14,000 חלקים על מנת לשחזר את המגילות.
- לקומראן יש חשיבות גדולה גם לצליינים נוצרים, וזאת בשל כמה עובדות:
  - ספרי התנך כולם הם חלק בלתי נפרד מהברית החדשה.
  - כת האיסיים, שמשויכת על ידי רוב החוקים לאתר, הינה מעין אב טיפוס לתנועת הנזירות המדבר העתיקה; והדמיון הרבה בין סרך היחד והתפיסות החברתיות המתוארות בו ובין המסופר בברית החדשה על קהילת הנוצרים הראשונה.
  - אחת המגילו שנמצאו כאן היא מגילת מלחמת בני האור בבני החושך, מושג שמופיע גם בברית החדשה.
  - נושא הטבילה, שהינו קונספט כל כך מושרש בנצרות, בא לידי ביטוי באופן מובהק באתר ובמתואר על האיסיים.
- קומראן מזוהה עם סככה המקראית.